

6.1 CRNA HRONIKA Interneta: Cyber kriminal

Spisak krivičnih djela koja se mogu počiniti zloupotrebom Interneta je prilično velik.

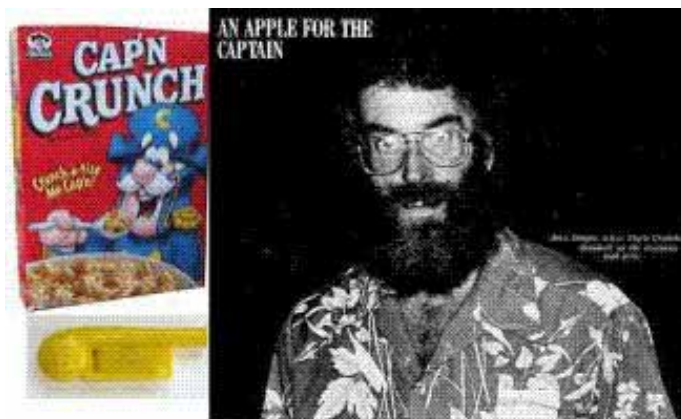

Slika 68. Kriminal na mreži

URBANE LEGENDE

Na Internetu postoje različite glasine koje kolaju poznate kao urbane legende. Obično se odnose na hakere kao na otpadnike od sistema, koji mu prkose.

Prvi upadi u tuđe sisteme desili su se još davnih šezdesetih, kada hakeri nisu ni imali to ime.

Prvi prepoznatljivi heroj tog miljea je **John Draper**, poznat pod pseudonimom **Cap'n Crunch**. On je koristeći zviždaljku koja je bila poklon u istoimenim kutijama s pahuljicama (valjda zato krckanje i nadimak), uspjevao je da natjera telefonsku centralu da mu s javnih govornica omogući besplatno telefoniranje.

Kasnije je to preraslo u masovnu pojavu krađu telefonskih impulsa sa besplatnih linija predviđenih za specijane namjene, to je tzv **phreaking**¹. Koristili su se manje ili više specijalne tehnike za proizvodnju tona od 2600 MHz a koji je neophodan da se autorizuje poziv.

S obzirom kako su omržene telefonske kompanije, kradljivci su bili gotovo simpatični.

Jan Murphy poznat kao **Captain Zap** je 1979. s još trojicom prijatelja provalio u računar kompanije AT&T i promijenio njihove interne satove, što je rezultiralo da su korisnici plaćali skupe impulse noću, a jeftine danju. Rezultat je bio taj da je 1981. Marfi ušao u istoriju kao prvi čovjek ikad uhapšen za računarski zločin ('**computer crime**'). Kasnije je ovo poslužilo kao inspiracija za film 'Sneakers'.

¹ zloupotreba telefonije je gotovo posebna grana elektronskih prevara

Vremenom kućni računari postaju moćniji.
Upotreba kućnih računara postaje sve ozbiljnija.
Priče o zlupotrebama postaju ozbiljnije.

Razvoj Interneta i njegova upotreba u poslovne svrhe dovodi do velikog protoka novca u virtuelnom svijetu.

Prva žrtva zakona o računarskom kriminalu bio je **Robert Morris**, 1988. Greškom u programu, poznatom pod nazivom Internet crv, oborio je više od 6000 računara na Internetu.

Hapšenja postaju sve češća – 1988, **Kevin Mitnick**, zvani Kondor² je uhapšen zbog upada u mrežu firme Digital i krađe u vrijednosti od milion dolara i štete od 4 miliona.

Kevin Poulsen poznat i kao Dark Dante 'karijeru' je počeo kao tinjedžer sa 17, provalivši 1983. u ARPANET, zbog čega je bio uhapšen, ali ne i osuđen jer je bio premlad.

Javnosti je kasnije postao poznat po prevari s radiostanicom KIIS-FM. Naime, ova stanica je 1990. imala telefonsku nagradnu igru u kojoj je 102. pozivatelj dobivao nagradu – 50.000 dolara vrijedan Porsche. Polsen i njegova ekipa preuzeli su kontrolu nad svih 25 telefonskih linija, blokirajući sve pozive osim svojih. Tada je Polsen nazvao kao 102. pozivatelj, osvojivši Porsche 944. Smatra se da je on poslužio kao inspiracija za kulturni film 'Hackers'.

Kasnije je bio optužen za nedozvoljene akcije s telefonskim mrežama, ali je sedamnaest mjeseci uspejvao da izbjegne hapšenje. Od vremena tridesetih i potjere za Boni i Klajd, nije bilo medijski zanimljivije potjere.

Na kraju je uhapšen i osuđen da bi se nakon hapšenja konvertirao u jednog od vodećih stručnjaka za bezbjednost računara.

Po ugledu na ulične bande osnivaju se hakerske grupe.

Dvije najpoznatije su 'Masters of Deception' (MOD) i "Legion of Doom" (LOD), a glavna im je zabava bila provaljivanje u računare međusobno, ali i svima ostalima, te nadmudrivanje kako bi se saznalo ko je najbolji.

To je bilo vrijeme kad su se na mreži vodili ratovi na mreži tzv. Cyber war, gdje su ceh često plaćali ostali korisnici mreže, koji bi ostajali bez mogućnosti korišćenja Interneta.

Ova era se u legendama opisuje kao 'zlatno doba hakinga', najviše zbog toga što tada nije bilo nikakve zakonske regulative pa se za spomenute radnje nije išlo u zatvor.

Grupa poznata pod imenom 'Phone Masters', će to promjeniti. Ova grupa provalila je u sisteme telefonskih kompanija – AT&T, British Telecom, GTE, MCI, WorldCom, Sprint i drugih. U jednom momentu su kontrolisali i dijelove američkih energetskih postrojenja i kontrolu leta.

Zbog njihovog upada u Bijelu kuću sud je prvi put dopustio FBI-ju da prisluškuje takozvanim 'data tap' načinom.

To je i poslužilo kao osnov da njihov član **Lindsly**, bude uhapšen i osuđen na 41 mjesec zatvora.

Jedan izraelski haker je stvarno provalio mrežu američke vojske. Ehud **Tenebaum**, poznatiji kao Analitičar (*The Analyst*), je 1998. godine je 'izanalizirao' Pentagon. Vojni stručnjaci nisu imali pojma kako je to napravio. Ovaj napad, u kojemu je Tenebaum iskoristio sigurnosnu rupu u Solaris operativnom sistemu, smatra se najozbiljnijim

² da li je gledao Batu i Valtera, izabrao bi drugi nadimak

napadom na računare američke vojske koji je ikad izvršen. Ehud je 1998. uhapšen u Izraelu, ali nikad nije izručen Amerikancima. Danas radi kao stručnjak za sigurnost u Izraelu.

Kevin Mitnick je i dalje provaljivao gdje je stigao: – u sistem kalifornijskog ureda za motorna vozila, zatim firme Well, Motorola, Fujitsu, Nokia, Sun, Novell i NEC. Time je stekao neospornu reputaciju hakera broj 1. Ipak je ponovo uhapšen 1995, ovoga puta pod optužbom da je prisvojio i falsifikovao 20.000 brojeva kreditnih kartica. Nakon više od godinu dana suđenja, priznao je samo upotrebu ukradenih mobilnih telefona.

Njegova presuda se smatra krajem ere u kojoj su hakeri smatrani modernom verzijom Robina Huda.

Poznat je poduhvat klasične pljačke banke: pljačka sistema Citibank. Vladimir Levin iz Petrograda uspeo je da preko Interneta izvuče preko deset miliona dolara u ljeto 1994. Citibank je povratila skoro sav novac (manjak je iznosio oko pola miliona dolara), a Levin je bio uhapšen.

Od tada, u javnost izlaze samo podaci o povremenim provalama na Web prezentacije. Kriminal na mreži postao je pravi posao i niko ne želi da oda previše poslovnih tajni.

Na Internetu treba biti višestruko oprezan. Virusi, crvi, spam, prijevare, pedofili, kriminalci, sve je to prisutno na Internetu.

Internet se kriminal razvijao u više pravaca. Lako je moguće da nasjednete na neku od prevara, ali i da vam neko prosto ukrade broj kreditne kartice.

Izbor lozinke (*password*) za pristup Internetu je tačka od koje počinje zaštita. Loše izabrana lozinka, tj. lozinka laka za otkrivanje, zanači dobrodošlicu svima koji žele nešto da uzmu (bolje rečeno da ukradu) sa Vašeg računara.

Dva savjeta kao početak razmišljanja o izboru lozinke

- Nikad ne koristite isti password i šifru (user name)
- Izbjegavajte da ukucavate šifru na javnim mjestima

Od Robert Moriss-a i njegovog crva stigli smo do današnjih šteta koje procenjuju na nekoliko milijardi američkih dolara godišnje.

Sada postoje pravi Internet kriminalci i pravi cyber policajci, pa imamo jedan mračni svijet u kojem se nezakonite radnje, hvatanje kriminalca, bježanje od policije provodi u virtuelnom svijetu jedinica i nula.

Neki hakeri su krenuli kao pozitivci, **tech hipici** koji pokušavaju da promjene svijet u borbi protiv sistema, a završili kao pljačkaši banaka i mafijaške prišipetlje. Drugi hakeri su postali programeri.

Što se tiče domaćih tema, i ovdje zaostajemo za svijetom. Prevare koje su zabilježene na našim prostorima imaju mnogo manje glamura i manje nula.

Zasad uglavnom preovlađuju sitne krađe tipa krađe naloga i kreditnih kartica. Zabilježeno je i nekoliko korišćenja telekomunikacionih veza (upada u telefonske centrale).

Vođeno je nekoliko ratova na mreži³, uglavnom politički motivisanih⁴, prilikom kojih su obarani serveri provajdera, uglavnom spamovani.

Bilo je i nekoliko pokušaja organizovanja lanaca sreće, koji su propali više zbog malog interesa korisnika nego, zbog bilo kakve akcije vlasti.

No to ne znači da ne trebamo očekivati i ozbiljnije probleme.

Tužilački kadar bi morao da prođe praktičnu obuku o Internetu i računarima, vještaci za ovu djelatnost trebali bi da se strukovno organizuju.

Neophodno je da se policija ne samo formalno već i suštinski organizuje da spriječi ovaj kriminal.

Globalni problem pranja novca nesrazmjerno pogađa zemlje u tranziciji, kao što smo mi i okruženje.

A pranje novca je gotovo idealno za elektronsko poslovanje. Ne zaboravimo taj novac se bazira na klasičnom kriminalu, od droge do šverca oružja. Robin Hud nema ništa sa tim.

Sudnice se moraju adaptirati tako da mogu u toku dokaznog postupka pružiti uslove za postavljanje i rad Interneta i kompjuterske tehnike, obzirom da će ovakav način izvođenja dokaza u ovim predmetima biti neophodan.

Urbane legende treba zaboraviti ili praviti legendu od **Tsutomu Shimomura** poznatog kao čovjek koji je uhvatio Kevina Mitnika.

*Ovih nekoliko strana je preuzeto iz knjige **Računarski sveznadar**
Više detalja potraži na adresi <http://www.sveznadar.rs.ba>*

³ tokom bombardovanja Jugoslavije došlo je i do virtuelnog rata na mreži u koji se aktivno uključilo nekoliko grupa sa prostora bivše Jugoslavije

⁴ zadnji je bio "sportski" sukob rukometnih navijača Partizana i Zagreba, koji se brzo pretvorio u politički